

اثرات دگرگونی ساختار بر ادراک منظر در بافت تاریخی منطقه ۱۲ شهر تهران

هادی سلطانی فرد^۱، ایرج قاسمی^{۲*} (نویسنده مسئول)

^۱ عضو هیئت علمی دانشگاه حکیم سبزواری
^۲ استادیار و عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی

(تاریخ دریافت: ۹۷/۰۵/۱۷ تاریخ پذیرش: ۹۷/۰۹/۱۲)

چکیده

تحولات کالبدی- فضایی با نام بهسازی و نوسازی یا به تعبیری مدرنیزاسیون شهری سبب تغییرات بنیادین در ساخت و پیکره‌بندی و بافت تاریخی شهر ایرانی شده است که به نظر می‌رسد این تغییرات تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر ادراک ساکنان از شهر و منظر شهری داشته است. منطقه ۱۲ به عنوان مرکز تاریخی و محل شکل‌گیری استخوان‌بندی شهر، هم از تغییرات ساختاری در درون و هم از تحولات ساختار بیرونی تأثیر پذیرفته و منظر دگرگونه‌ای پیدا کرده است. این مطالعه با هدف ارزیابی تغییرات مورفولوژی شهر و رابطه آن با ادراک شهروندان بافت تاریخی از منظر شهری انجام شده است. محدوده تحقیق، بافت تاریخی و استخوان‌بندی شهر در منطقه ۱۲ را تشکیل می‌دهد. به منظور تحلیل مورفولوژی شهر از رهیافت تئوری چیدمان فضا استفاده و از این طریق به ارزیابی ساخت و پیکره‌بندی بافت مورد مطالعه و کل شهر تهران پرداخته شده است. تحلیل پیکره‌بندی با ترسیم خطوط محوری در محیط نرم‌افزار Ucl Depthmap 10 انجام گرفته است. همچنین برای تحلیل ادراک شهروندان از روش پیمایشی و پرسشنامه پاسخ بسته با طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت استفاده شده است. بر این اساس نمونه‌ای ۳۵۰ نفره به روش تصادفی منظم از جامعه ساکن در منطقه ۱۲ انتخاب شده و مورد پرسش قرار گرفتند. براساس داده‌های میدانی معیارهای منظر عینی و ذهنی مورد ارزیابی قرار گرفت و با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی به صورت فضایی تحلیل شد. در نهایت از تحلیل همبستگی پیرسون برای ارزیابی رابطه میان متغیرها استفاده شد. نتایج نشان داد که کیفیت بصری و ادراکی منظر شهری در محدوده مورد مطالعه رابطه معنادار و مستقیمی با میزان هم‌پیوندی فضاهای شهری دارد و با حرکت به عمق فضا، از میزان خوانایی و ادراک منظر شهری در محدوده مورد مطالعه کاسته می‌شود. بدین معنی که مدرنیزاسیون و نوسازی و بهسازی بافت تاریخی در بازتولید منظر پیوسته و یکپارچه عاجز بوده است.

واژگان کلیدی: منظر بافت تاریخی، درک از منظر تاریخی، مورفولوژی شهری، منطقه ۱۲ شهر تهران.

The effects of the transformation of the structure on landscape perception in the historical fabrics of the 12th region of Tehran

Hadi Soltanifard

Faculty Member of Hakim Sabzevari University

Iraj Ghasemi *

Assistant professor, Faculty Member of the Institute of Humanities and Social Studies, ACECR

* i.ghasemi44@gmail.com

Abstract:

This paper presents an approach that attention to the ways in which urban spatial configuration has a distinctive roll in urban landscape perception. Especially in historic urban fabric, configuration draws the ways and represents factors that have transformed urban space during time. In Iran, the physical-spatial transformations have brought about fundamental changes in the construction and configuration of cities. The present study was conducted to investigate the relationship between the city morphology and the citizens' perception of the urban landscape in district 12, Tehran, Iran. This paper based its main argument around the idea that exist significant relationship between the morphologic properties of the city and the citizens' perception of the urban landscape. The paper uses some objective methods of spatial analysis to demonstrate how the change of morphology effects on landscape perception.

As a configurationally analyses method space syntax approach was employed to evaluate the construction and configuration of the study area. The space syntax method was carried out based on the drawing of axial lines in the UCL Depthmap environment. Also, the survey method and Likert questionnaire were used to analyze the citizens' perception. Finally, the Pearson correlation analysis was used to evaluate the relationship among the variables. The results showed that the visual and perceptual of the urban landscape has a significant and direct relationship with integration of urban spaces. Also, with moving from edges to depth of urban space, intelligibility and perception of the urban landscape decrease dramatically within the study area. Thus modernization and renovation of the historical fabric has been unbreakable in the continuous reproduction of the landscape.

Keywords: landscape of historical fabrics, perception of historical landscape, urban morphology, 12th region of Tehran.